

venszko društvo prisli, te je njihova dobra vola i njihova vezela recs ne konca mela". Naj bi taki duhovniki med ogrskimi Slovenci ne izumrli! Prav dober in poučen je gospodarski članek: „Od szadovenoga drevja“, katerega pojasnujejo dobre slike. Vsakoga bode zanimal tudi spis: „Spomenki preminocsih csaszov iz tisinszke fare“, v katerem je opisana zgodovina te največje slovenske fare med ogrskimi Slovenci. Protestantovsko gibanje se je zaneslo tudi med ogrske Slovence, kateri so do malega vsi prešli na novo vero, tako da je bilo l. 1698. v tišinski župniji med 1492 odraslimi samo 255 katoličanov, danes je pa samo le še ena šestina prebivavcev luteranov. Za tem spisom sledi več manjših člankov in za bavnih dogodbic, opisana je tudi „japonszka-ruszoszka bojna“ in važnejši dogodki preteklega leta. Naj bi se ta slovenski koledar, kateri velja samo 60 vin., dobro razširil med ogrskimi Slovenci, a naj bi se tudi naši domoljubi spomnili svojih napol pogubljenih bratov in našli pot, kako bi se knjige „Družbe sv. Mohorja“ in pa ljudski časopisi bolj med njimi razširili, ker bode edino to rešilo gotovega pogina ogrske Slovence, ki so na prvem udarcu silovitega mažarskega življa.

Janko Barlè.

HRVAŠKA.

Fra Grga Martić: **Zapamčenja** (1829 do 1878.) Po kazivanju autorovom zabilježio Janko Koharić. Za tisak priredio Ferdo Šišić. 80. Str. 119. Cena 1 K 40 vinarjev. — Dne 30. avgusta 1905 je umrl v frančiškans em samostanu Kreševu sivolasi pesnik, hrvaški Homer fra Grga Martić. Rojen je bil 5. februarja 1822 v Posušju v Hercegovini in je celo svoje

življenje deloval na književnem, verskem in prosvetnem polju svoje ožje domovine. Oglasil se je že v Gajevi „Danici“ s pesniškim imenom Ljubomir Hercegovac, sodeloval je pri raznih listih, a pesniško slavo so mu najbolj utrdili njegovi „Osvetnici“, v katerih je z živimi barvami opisal mučeniško trpljenje in boje siromašne raje v Bosni in Hercegovini

KOROŠICA.

od leta 1832. pa do okupacije. Kot pesnik se je vzpel najvišje v prvih dveh delih: „Obrenov“ in „Luka Vukalović“, drugi deli so slabši. V svojih pesnitvah se je dobro okoristil z narodnimi pesmami, katere je poznal kot nobeden drugi; on je izpopolnil in

oplemenil narodno pesem, in dobro je rekel o njem Vatroslav Jagić, da bi bil Martić, tudi ko bi bil ubog slepec, vendar prvak med narodnimi pevci, a kot naobražen in učen mož je umel združiti svojstva narodne poezije z vsemi vrlinami umetnika-pesnika.

Martić je v svojem življenju marsikaj preživel, a njegovo besedo in njegove nasvete so vpoštevali tudi razni turški vezirji in paše, s katerimi je bil kot sarajevski župnik dobro znan. Srečna je bila misel, da se razni njegovi spomini in dogodki zberó, kar je storil leta 1901. v avgustu mladi profesor, sedaj že pokojni Janko Koharič. Bilo je sicer že malo kasno, ker se je sivolasi in slabotni pesnik že težko spominjal raznih poedinosti in je steno-

v Plaškem na Hrvaškem, ki se je zval poprej nego se je poturčil, Mihael Latas. Njegov oče je bil stotnik v Granici, a ker je zmanjkalo denarja v blagajni, so ga odpravili. Sin kadet je srečal v Zadru trgovca iz Banjeluke, ki ga je vzel seboj in poturčil. Kesneje je odšel v Carigrad v vojaško šolo in se kot vojak vzel do najvišjih vojaških časti. Omer paša je bil strog in krvoloč, ali vendar ni mogel v deželi napraviti miru. Zelo je preganjal literata fra Frančiška Jukića, ki je bil zelo zaslužen za hrvaško stvar v Bosni (izdajal je časopis „Bosanski prijatelj“, napisal: „Zemljopis i poviestnicu Bosne“ itd.), a bil bi ga gotovo tudi ubil, da ni bil po posredovanju avstrijskega konzula izpuščen iz carigradske ječe, ali

IZ STRAŠNIH DNI V MOSKVI: RAZDEJANJE NA ULICI.

grafu večkrat brez pravega hronološkega reda pripovedoval svoje spomine. Pa vendar so Martićeva „zapamčenja“ zelo zanimiva in dragocena. Vsak čitatelj bode iz njih povzel jasno in natančno sliko bosenskih in hercegovskih razmer od početka preteklega stoletja pa do okupacije. V teh deželah je že davno pred okupacijo vse vrelo, nezadovoljni so bili ne samo kristjani, nego tudi domači mohamedanci, ki so se često spoprijeli z redno turško vojsko, tako da celo cesarski vezirji, od katerih so bili nekateri prav umni in naobraženi možje, niso vedeli, kako bi napravili red v deželah. V tej zmešnjavi in v vednih bojih so vsi trpeli, največ seveda kristjani. Med vezirji je najbolj zanimiv Omer paša (od leta 1850 - 1852), rojen

se ni smel več vrniti v Bosno. Prav zanimive stvari nam pripoveduje Martić tudi o Osman paši (1860—1869), ki ga je zelo spoštoval in cenil, dasi so mu ga drugi očrnili. Marsikaj izvemo tudi iz časa bosenske okupacije, za katero si je pridobil Martić velikih zaslug, posebno pa to, da se je Bosna in Hercegovina na berolinskem kongresu izročila v upravo avstrijski monarhiji in da se ni Bosna pridružila Srbiji, in Hercegovina Črni gori, kar so hoteli nekateri na berolinskem kongresu.

„Zapamčenja“ se beró prav prijetno; iz njih nam govori Martić, kakor je bil, iz vsake vrstice se nam kaže njegova simpatična slika. Njegov govor je originalen, jedrnat, tupatam celo šegav in kratkočasen. Niso to memoari

kakega odličnega svetovnega državnika, ali vendar nam pričajo o izredni nadarjenosti preprostega frančiškana in o njegovem plemenitem stremljenju, da pomaga svojim zatiranim krščanskim bratom in narodni stvari. Največ nam pripoveduje o političnem razvoju Bosne in Hercegovine pred okupacijo; za književno zgodovino je pa zanimivo, kar izvemo o fra Jakiću in pa o škofu in književniku Marijanu Šunjiću. Ravno tako smo izvedeli prvič o njegovem večjem književnem delu, o „Osmanidi“, v

kateri je opisal vrline in napake Osmana-paše, in o kateri pravi sam, da je bila najbolje delo med njegovimi pesmami. „Osmanido“ je skrtil v žitnici v žito, a ko se je vrnil iz Carigrada, so mu rokopis snedle miši.

„Zapamćenja“ je razdelil prof. Šišić v poglavja, porazvrstil jih po kronološkem redu in dodal razne letnice. S tem je mnogo pomogel, da se bodo ti Martičevi memoari čitali lažje in z večjo koristjo.

Janko Barle.

NAŠE SLIKE.

Reliefi s cerkve sv. Štefana v Budimpešti (str. 88-89). Cerkev sv. Štefana, ki je bila posvečena meseca novembra prošlega leta, je zdaj najmonumentalnija stavba v Budimpešti. L. 1851. so jo začeli zidati po načrtih arhitekta Hildeja. Šestnajst let pozneje se je pa podrla kupola. Sedanja stavba je delo arhitekta Ybla. Cerkev je zidana v slogu italijanske renesance in je dolga 91,75 m. Posebno krasni so reliefi Mayerjevi, ki predstavljajo prizore iz življenja sv. Štefana, prvega ogrskega kralja.

Spomenik cesarice Elizabete v Pulju je bil lani odkrit v prisotnosti cesarjevi. Blagoslovil ga je škof Flapp. Zadaj se vidi stara rimska arena, ki daje prav dobro ozadje spomeniku, stoječemu v drevoredu Marije Valerije. Cesarica gleda s secesionističnega podstava resno vun na morje. Spomenik je izdelal Alfonz Canciani.

Več slik iz Rusije nam kliče v spomin strašne dogodke prošlih mesecev. Že eno celo leto divja v Rusiji notranji boj, ki se vname zdaj bolj na tem, zdaj na drugem kraju. Ljubljanka (str. 126.) je velik trg v Moskvi, kjer je nova tržnica. Ob velikih nemirih so morali tržnico zapreti. Proti nezadovoljnemu ljudstvu je nastopila vojaška oblast z vso silo. Prišlo je do krvavih bojev, v katerih so streljali celo s topovi (pr. str. 121). Helzingfors (str. 125.) je glavno mesto Finske, ki vživa neko posebno upravo v ruski državi. Ker je hotela vlada vzeti Fincem, ki niso slovanškega, ampak skandinavskega rodu, njihove svobščine, je prišlo do velikih uporov. Knez Trubeckoj (str. 127.) je bil rektor moskovskega vseučni

lišča ter se je ob nemirih postavil na stran dijakov in reformne stranke. Car ga je poklical v Peterburg, in tam ga je pri neki seji državnega sveta baje vsled razburjenja zadela kap, da je takoj umrl. Sedanji ruski učni minister je grof I. I. Tolstoj (str. 127). Petrov (str. 127) je pa voditelj krščanske demokracije v Rusiji. V Peterburgu živi kot profesor bogoslovja in si je s svojimi spisi in govori pridobil velik ugled ne le med delavskimi stanovi, za katere dela v prvi vrsti, ampak tudi med ruskim izobraženstvom.

Felahnja (str. 105.) je kmečka deklica v Egiptu.

Novi predsednik francoske republike, Armand Fallières (str. 128.) je bil rojen l. 1841. v majhnem trgu v Gascogni, v Mézinu. Ded mu je bil kovač, oče sodni pisar. Armand Fallières je postal odvetnik in je zgodaj nastopil v politiki. Bil je republikanec in se je kot poslanec udeležil velike parlamentarne bitke, ki se je končala l. 1879. s padcem Mac Mahona in s končno zmago republikanske vlade. Od l. 1882. do 1892. je bil Fallières sedemkrat minister, l. 1899 je postal predsednik državnega sveta za Loubetom, kateremu sledi zdaj tudi kot predsednik ljudovlade. Fallières je dober govornik, sicer pa, kakor pravijo, „komoden“ mož. Francozi ne ljubijo živahnih in energičnih predsednikov ljudovlade, kajti po republikanskih nazorih ima predsednik edino le to nalogo, da podpisuje, kar parlament sklene, in da državo „reprezentira“. Ali bo Fallières to znal? Mož je obilne postave, širokih pleč, debele glave in ljubi lovsko zabavo. Poleg tega ima varčno ženo.

Grand hotel „Union“ je zdaj najelegantnejša stavba v Ljubljani, že davno zaželeno zbirališče vseh krogov. Svojemu imenu primerno je na-